

Ústava pro Evropu

Ústava přijatá
hlavami států nebo
předsedy vlád

Průvodce pro občany

cs

EVROPSKÁ UNIE

Smlouva zakládající Ústavu pro Evropu ⁽¹⁾ byla přijata na setkání dvaceti pěti hlav států a předsedů vlád, které se konalo 17. a 18. června 2004 v Bruselu. Byla vypracována na základě návrhu, který předložil Evropský konvent Evropské radě na jejím zasedání v Soluni 20. června 2003.

Ústava je rozdělena do čtyř částí: ústavní struktura Evropské unie, Charta základních práv Evropské unie, politiky a fungování Evropské unie a obecná a závěrečná ustanovení.

Cílem této informační brožury je vysvětlit přínos ústavy, která byla vypracována proto, aby naplnila očekávání evropských občanů a aby přispěla k větší demokratičnosti, transparentnosti a efektivnosti Evropské unie.

Informace o nejnovějším vývoji diskuse o budoucnosti Evropské unie naleznete na internetové stránce Futurum:

<http://europa.eu.int/futurum>

(1)

Celé znění ústavy je k dispozici na adrese:

<http://europa.eu.int/futurum>

Další doplňující informace o Evropské unii jsou dostupné na Internetu prostřednictvím serveru Evropa (<http://europa.eu.int>).

Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2004.

ISBN: 92-894-7931-0

© Evropská společenství, 2004

Jakákoli reprodukce této publikace je povolena pouze se souhlasem autora.

Printed in Germany

VYTIŠTĚNO NA NEBÖLENÉM PAPIŘE

Ústava pro Evropu

Ústava přijatá
hlavami států nebo
předsedy vlád

Průvodce pro občany

EVROPSKÁ UNIE

Informační dokument
vypracovaný Komisí. Tento
dokument nemá právní hodnotu
a není pro orgány EU závazný.

Obsah

1.	Vznik a vypracování ústavy	3
2.	Jak ústava vypadá?	7
3.	Ústava pro občany Evropské unie	8
3.1	Hodnoty a cíle Unie	8
3.2	Občanství Unie a základní práva	9
3.2.1	Občanství Unie	9
3.2.2	Základní práva	10
3.3	Rozdělení úkolů v Unii: vyjasnění pravomocí	11
3.4	Záruka řádného výkonu pravomocí: zásada subsidiarity	13
3.5	Legitimní a demokratická unie	13
3.6	Příslušnost k Unii	14
4.	Orgány ve službách evropského projektu	15
4.1	Institucionální rámec Unie	15
4.1.1	Evropský parlament	15
4.1.2	Evropská rada	16
4.1.3	Rada ministrů	16
4.1.4	Evropská komise	17
4.1.5	Ministr zahraničních věcí	18
4.1.6	Soudní dvůr Evropské unie	19
4.1.7	Evropská centrální banka (ECB)	19
4.1.8	Účetní dvůr	19
4.1.9	Výbor regionů	20
4.1.10	Evropský hospodářský a sociální výbor	20
5.	Akční nástroje Unie	21
5.1	Zjednodušení nástrojů	21
5.2	Legislativní postup	21
5.3	Finance Unie	23
6.	Zahraniční činnost Unie	24
7.	Prostor svobody, bezpečnosti a práva	26
8.	Ostatní politiky Unie: přínos ústavy	28
9.	Vstup v platnost a revize ústavy	28

1. Vznik a vypracování ústavy

Během uplynulých patnácti let se vývoj Evropské unie vyznačoval řadou změn evropských Smluv. Každou takovou změnu připravila tzv. mezivládní konference, na níž se několik měsíců scházeli zástupci vlád členských států. Jednání mezivládní konference se účastnila i Komise a byl do nich zapojen také Evropský parlament.

[Pravidelné revize smluv](#)

Jednotný evropský akt, podepsaný v únoru 1986, Unii umožnil vytvořit jednotný trh a zavést na svém území volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu, z čehož nyní plyne prospěch evropským podnikům i občanům.

Maastrichtská smlouva, podepsaná v únoru 1992, tedy o šest let později, umožnila Unii pokročit v řadě dalších oblastí: jednalo se o zavedení jednotné měny, společnou zahraniční politiku a spolupráci v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí.

Po Maastrichtské smlouvě se však prohlubování evropské politické unie poněkud zpomalilo. Obě mezivládní konference, které vedly v roce **1997** k podepsání **Amsterodamské smlouvy** a v roce **2001** k podepsání **Niceské smlouvy**, byly sice částečně úspěšné, nicméně politické odhodlání účastníků bylo slabší a mnohé institucionální otázky, jež měly v předvečer rozšíření zásadní význam, zůstaly nevyřešeny (jak zajistit hladké fungování Unie složené z 25 a více členských států nebo jak zaručit legitimitu orgánů zastupujících evropské státy a občany).

[Nezbytnost institucionální reformy pro rozšířenou Unii](#)

Když se v prosinci 2000 hlavy států a předsedové vlád patnácti členských států v **Nice** dohodli na revizi Smluv, byli přesvědčeni, že je nezbytné pokračovat v institucionální reformě, jež byla v Niceské smlouvě dle názoru mnoha stran formulována příliš opatrně. Evropská rada proto zahájila **širší a zevrubnější diskusi o budoucnosti Unie** s cílem provést další revizi Smluv.

[Podnět vyslaný Evropskou radou v Nice](#)

Rok po zasedání v Nice, 15. prosince 2001, přijala Evropská rada v **Laekenu** tzv. *Prohlášení o budoucnosti Evropské unie*, které Unii zavazuje k větší demokratičnosti, transparentnosti a efektivnosti a také k tomu, aby otevřela cestu k vytvoření ústavy, která by naplnila očekávání občanů Evropy.

[Laekenská deklarace](#)

Konvent: nová,
otevřenější
a transparentnější
metoda revize Smluv

Metoda, která se až do té doby používala pro revizi Smluv, byla velice často kritizována. Evropská integrace je záležitostí všech občanů. Není proto možné, aby o krocích, které zásadním způsobem ovlivňují její vývoj, nadále rozhodovali pouze představitelé vlád členských států na neveřejných mezivládních konferencích. Evropská rada si přála, aby nadcházející mezivládní konference byla připravena co nejtransparentnějším a nejobsáhlejším způsobem. Rozhodla se proto, že svolá zvláštní shromáždění, **Konvent**, v němž budou zastoupeni hlavní účastníci diskuse: představitelé vlád patnácti členských států a třinácti kandidátských zemí, zástupci vnitrostátních parlamentů, zástupci Evropského parlamentu a Evropské komise, třináct pozorovatelů z Výboru regionů a Hospodářského a sociálního výboru a dále zástupci evropských sociálních partnerů a evropského ombudsmana. Díky této metodě mohla být poprvé v historii veškerá evropská i národní stanoviska vyjádřena v obsáhlé, otevřené a transparentní diskusi.

Mandát Konventu:
najít řešení různých
otázek týkajících se
budoucnosti Evropy

Mandát 105 členů Konventu a jejich zástupců, jimž předsedal Valéry Giscard d'Estaing, byl vymezen na zasedání Evropské rady v Laekenu. Měli přezkoumat klíčové otázky týkající se budoucího vývoje Unie, hledat jejich řešení a zpracovat tato řešení v dokumentu, z něhož by mohla vycházet jednání na mezivládní konferenci, která v souladu s ustanoveními Smlouvy o Evropské unii přijímá konečná rozhodnutí. Určité otázky byly položeny již na zasedání Evropské rady v Laekenu: jak zajistit lepší rozdělení pravomocí Unie, jak zjednodušit nástroje, jejichž prostřednictvím může Unie jednat, jak v Evropské unii zaručit více demokracie, transparentnosti a efektivnosti, jak zjednodušit stávající Smlouvy a zda by toto zjednodušení mohlo otevřít cestu k evropské ústavě.

Organizace práce v Konventu:
předseda, Valéry Giscard
d'Estaing, a prezidium
usměrňující diskusi

Pro vedení diskuse v Konventu bylo ustaveno **prezidium**, které se skládalo ze třinácti členů: předsedy, Valéryho Giscarda d'Estaing, dvou místopředsedů, Guiliana Amata a Jean-Luca Dehaena, zástupců vlád tří členských států, které během zasedání Konventu zastávaly předsednictví Rady, dvou zástupců vnitrostátních parlamentů, dvou zástupců Evropského parlamentu a dvou zástupců Komise (komisařů Barniera a Vitoriniho). K účasti na zasedáních byl přizván i zástupce slovinského parlamentu.

První zasedání Konventu se konalo **28. února 2002**. Konvent se během následujících patnácti měsíců scházel na **plenárních zasedáních**, jež trvala dva až tři dny a konala se jednou nebo dvakrát měsíčně v budově Evropského parlamentu v Bruselu. Souběžně s plenárními zasedáními Konventu probíhala i diskuse v **pracovních skupinách** nebo diskusních kruzích. Každé z těchto skupin předsedal člen prezidia a jejich práce byla zaměřena na konkrétní témata.

[Plenární zasedání a pracovní skupiny](#)

V zájmu zajištění transparentnosti byly na **internetové stránce** Konventu (<http://european-convention.eu.int>) zveřejňovány příspěvky členů Konventu, zápisy o průběhu jednání a projednávané návrhy textů.

[Internetová stránka](#)

V zájmu rozšíření diskuse a zapojení všech občanů bylo jedno plenární zasedání Konventu věnováno vyslechnutí názorů občanské společnosti. Organizace občanské společnosti mohly vyjádřit své názory i prostřednictvím kontaktních skupin, organizovaných stejným způsobem jako pracovní skupiny.

[Fórum občanské společnosti](#)

Pro tyto organizace (sociální partneři, obchodní kruhy, nevládní organizace, akademickou veřejnost atd.) bylo vytvořeno fórum, které jim umožnilo uveřejňovat příspěvky do diskuse o budoucnosti Evropy na internetové stránce zřízené přímo pro tento účel (http://europa.eu.int/futurum/forum_convention).

Na stránkách Futurum (<http://europa.eu.int/futurum>) pokračovalo zveřejňování dokumentů a odkazů, které jakýmkoli způsobem souvisejí s diskusí o budoucnosti Evropské unie.

[Futurum](#)

Po více než ročním zasedání dospěl Konvent ke konsenzu předat Evropské radě návrh ústavy.

[Konsenzus Konventu o předložení návrhu ústavy mezivládní konferenci](#)

Valéry Giscard d'Estaing tak mohl předložit výsledky práce Konventu na zasedání **Evropské rady v Soluni** dne 20. června 2003. Evropská rada prohlásila, že návrh ústavní smlouvy, který jí Konvent předložil, představuje historicky významný krok na cestě k dosažení cílů evropské integrace, tedy přibližuje Unii občanům, posiluje demokratický charakter naší Unie, posiluje schopnost naší Unie jednat na mezinárodní scéně jako soudržná a jednotná síla a účinně reagovat na problémy vyplývající z globalizace. Evropská rada dále uvedla, že Konvent prokázal svůj význam jakožto fórum demokratického dialogu.

[Předložení návrhu ústavy Evropské radě](#)

Po posledním zasedání členů Konventu byl konečný návrh ústavy předložen 18. července 2003 předsednictví Evropské rady v Římě.

Činnost mezivládní konference Text, který Konvent předložil, byl použit jako základ pro práci **mezivládní konference**, na níž se setkali zástupci vlád stávajících dvaceti pěti členských států, zástupci Evropské komise a Evropského parlamentu. Všechna zasedání mezivládní konference se účastnily rovněž tři kandidátské země, jmenovitě Bulharsko, Rumunsko a Turecko.

Setkání mezivládní konference probíhala od října 2003 na úrovni ministrů zahraničních věcí i na úrovni hlav států a předsedů vlád. Po osmi měsících jednání byly práce uzavřeny prohlášením o souhlasném postoji vlád 25 členských států vyjádřeném na zasedání Evropské rady v Bruselu ve dnech 17. a 18. června 2004. Dokumenty související s činností mezivládní konference byly zveřejněny na stránkách Rady Evropské unie věnovaných této tématice (http://ue.eu.int/cms3_fo/showPage.Asp?id=251&lang=cs).

Hlavy států nebo předsedové vlád, kteří ústavu přijali, ji podepíší a každý členský stát ji ratifikuje podle svých vlastních ústavních pravidel (to znamená parlamentním hlasováním a/nebo referendem). Ústava vstoupí v platnost teprve poté, až ji ratifikuje všech dvacet pět členských států.

2. Jak ústava vypadá?

Ústava v zájmu srozumitelnosti a jasnosti nahrazuje všechny stávající Smlouvy **jediným textem**. [Jediný text: evropská ústava](#)

Skládá se ze čtyř částí: [Čtyři části](#)

První část obsahuje ustanovení vymezující Unii, její **cíle, pravomoci**, rozhodovací **postupy** a **orgány**. [I. Základní ustanovení ústavy](#)

Jako druhá část byla do ústavy začleněna **Charta základních práv**, slavnostně vyhlášená na zasedání Evropské rady v Nice v prosinci 2000. [II. Charta základních práv](#)

Třetí část ústavy se věnuje **politikám** a činnostem Unie a přejímá mnohá **ustanovení stávajících Smluv**. [III. Politiky Unie](#)

Čtvrtá část obsahuje závěrečná ustanovení, včetně **postupů pro přijetí a revizi** této ústavy. [IV. Závěrečná ustanovení](#)

3. Ústava pro občany Evropské unie

3.1 Hodnoty a cíle Unie

Unie občanů a států Ústava zakládá Evropskou unii, **unii občanů a států Evropy**. Tato Unie je **otevřena** všem **evropským státům**, které uznávají její hodnoty a zavazují se, že je budou společně podporovat.

Hodnoty Unie Ústava vytyčuje hodnoty, na kterých je Unie založena. Jsou to úcta k **lidské důstojnosti, svoboda, demokracie, rovnost, právní stát** a dodržování **lidských práv**. Tyto hodnoty jsou společné všem členským státům se společností, která se vyznačuje **pluralismem, tolerancí, spravedlností, solidaritou, rovností mužů a žen a nepřipustností diskriminace**.

Symbols Unie: V ústavě je uvedeno několik symbolů Evropské unie. Evropská vlajka má podobu kruhu dvanácti zlatých hvězd na modrém pozadí. Evropská hymna byla přejata z Ódy na radost z Deváté symfonie Ludwiga von Beethovena. Heslem Evropské unie jsou slova „Jednotná v rozmanitosti“. Měnou Evropské unie je euro a den Evropy se slaví v celé Evropské unii 9. května.

Základní svobody a nepřipustnost diskriminace **Volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu**, jakož i **svoboda usazování** jsou Uní zaručeny na celém jejím území. Ústava zakazuje jakoukoli **diskriminaci** z důvodů **státní příslušnosti**.

Cíle Unie Unie se snaží **podporovat mír, své hodnoty a dobré životní podmínky pro své občany**, kterým zároveň nabízí prostor svobody, bezpečnosti a práva a také společný trh s volnou a nenarušenou hospodářskou soutěží. Unie usiluje o Evropu s **udržitelným rozvojem** založeným na vyváženém hospodářském růstu, stabilitě cen, vysoce konkurenceschopném sociálně-tržním hospodářství, vysokém stupni ochrany a zlepšování kvality životního prostředí. Podporuje **vědecký a technický pokrok**. Bojuje proti **vyloučení a diskriminaci** a usiluje o **spravedlnost a sociální ochranu, rovnost mezi muži a ženami, mezigenerační solidaritu** a ochranu **práv dětí**. Unie podporuje hospodářskou, sociální a územní **soudržnost a solidaritu** mezi členskými státy.

Nástroje k dosažení cílů Unie Unie tyto cíle naplňuje na základě **pravomocí**, které jí členské státy svěřují v této ústavě. Vykonává je **metodou Společenství** pomocí specifických nástrojů **jednotného institucionálního rámce**.

Unie musí dbát na rovnost členských států podle ústavy. Musí rovněž ctít **národní identitu** svých členských států, včetně místní a regionální samosprávy. Musí respektovat jejich **základní státní funkce**, zejména ty, které souvisejí se zajišťováním územní celistvosti státu, udržováním veřejného pořádku a ochranou vnitřní bezpečnosti. Podle **zásady loajální spolupráce** se Unie a členské státy navzájem respektují a pomáhají si při plnění úkolů vyplývajících z ústavy. Členské státy usnadňují Unii plnění jejích úkolů.

[Unie a členské státy](#)

Členské státy se zdržují všech opatření, jež by mohla ohrozit uskutečňování cílů zakotvených v ústavě.

Unie má právní subjektivitu, jež jí umožňuje zastávat a podporovat své hodnoty a zájmy na mezinárodní scéně. Přispívá k míru, bezpečnosti, udržitelnému rozvoji této planety, k solidaritě a vzájemné úctě mezi národy, volnému a spravedlivému obchodování, potírání chudoby a ochraně lidských práv, především práv dětí, a k dodržování a rozvoji mezinárodního práva.

[Unie a okolní svět](#)

Ústava a právo, které Unie přijímá při výkonu svých přidělených pravomocí, jsou nadřazeny vnitrostátnímu právu členských států.

[Právo Unie je nadřazeno vnitrostátnímu právu členských států](#)

3.2 Občanství Unie a základní práva

3.2.1 Občanství Unie

Občanství Unie doplňuje státní příslušnost, nenahrazuje ji.

[Občanství Unie jako doplnění státní příslušnosti](#)

Ústava jednoznačně vymezuje práva vyplývající z občanství Unie: právo **volně se pohybovat a pobývat** na území členských států, **právo volit a být volen ve volbách do Evropského parlamentu** a v **obecních volbách**, právo **diplomatické nebo konzulární ochrany**, **petiční právo k Evropskému parlamentu**, právo **obrátit se na evropského ombudsmana** a právo **zaslat písemný dotaz orgánům Unie** v jednom z jazyků Unie a obdržet odpověď ve stejném jazyce.

[Seznam práv občanů Unie](#)

Tento seznam práv není vyčerpávající a ve zvláštní hlavě ústavy s názvem „Demokratický život Unie“ jsou vyjmenována další práva občanů. Jedná se o možnost projevit a vyměňovat si názory o všech oblastech činnosti Unie a **právo na přístup k dokumentům** orgánů Unie.

[Část ústavy je věnována demokratickému životu](#)

3.2.2 Základní práva

Charta základních práv
je nedílnou součástí
evropské ústavy

Znění **Charty základních práv** schválil předchozí Konvent. Parlament, Rada a Komise chartu slavnostně vyhlásily 8. prosince 2000. Charta však nebyla součástí Smluv Unie a nebyla ani právně závazná.

Ústava tedy představuje důležitý průlom, protože Unii dává k dispozici vlastní **soubor práv**. Charta je do návrhu ústavní smlouvy začleněna jako část II, její ustanovení jsou právně závazná, ale nerozšiřují pravomoci Unie.

Orgány, instituce i agentury Unie musejí respektovat práva, která jsou v chartě zakotvena. Stejnou povinnost při uplatňování práva Unie mají i členské státy. Na dodržování charty dohlíží Soudní dvůr.

Obsah charty se v porovnání se zněním, které vypracoval předchozí Konvent, v ničem nezměnil, došlo pouze k formálním změnám.

Charta základních práv je obsáhlejší než **Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod** podepsaná v Římě 4. listopadu 1950 a ratifikovaná všemi členskými státy Unie. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod se totiž vztahuje pouze na občanská a politická práva, zatímco Charta základních práv pokrývá i další oblasti, např. právo na řádnou správu věcí veřejných, sociální práva pracujících, ochranu osobních údajů a bioetiku.

Přistoupení Unie k Evropské
úmluvě o lidských právech

Zatímco podle stávajících Smluv nebyla Unie oprávněna přistoupit k Evropské úmluvě o lidských právech, ústava výslovně předpokládá, že k takovému přistoupení dojde co nejdříve. Přistoupením k úmluvě, podobně jako začleněním Charty základních práv do ústavy, se nezmění pravomoci Unie, které jsou vymezeny v ústavě. Úplné začlenění charty a přistoupení k Evropské úmluvě o lidských právech nejsou kroky, které se vylučují, ale které se doplňují.

3.3 Rozdělení úkolů v Unii: vyjasnění pravomocí

Jedním z hlavních přínosů ústavy je vyjasnění pravomocí Unie a poslání jejich [Klasifikace pravomocí](#) jednotlivých orgánů.

Unie může jednat pouze v rámci pravomocí, které jí přiděluje ústava. Ústava jasně vymezuje oblasti, ve kterých členské státy **postoupily pravomoc jednat Unii**, a zavádí **klasifikaci pravomocí Unie**.

První kategorie pravomocí se týká několika přesně vymezených oblastí, v nichž [Výlučná pravomoc](#) Unie jedná sama jménem všech členských států. Má tedy tzv. **výlučnou pravomoc**. Vychází se z předpokladu, že v těchto oblastech je činnost na úrovni Unie efektivnější než nekoordinovaná činnost jednotlivých členských států.

Do této kategorie patří:

- celní unie,
- vytváření pravidel hospodářské soutěže nezbytných pro fungování vnitřního trhu,
- měnová politika pro členské státy, které zavedly euro,
- ochrana biologických zdrojů v mořích v rámci společné rybářské politiky,
- společná zemědělská politika.

Druhá kategorie zahrnuje oblasti, ve kterých Unie jedná, někdy velice výrazně, [Sdílená pravomoc](#) pokud její činnost přidává hodnotu k činnosti členských států. Tato pravomoc se označuje jako tzv. **sdílená pravomoc**.

Do této kategorie patří:

- vnitřní trh,
- některé stránky sociální politiky,
- hospodářská, sociální a územní soudržnost,
- zemědělství a rybolov, s výjimkou ochrany biologických zdrojů v mořích,
- životní prostředí,
- ochrana spotřebitele,
- doprava,
- transevropské sítě,
- energetika,
- prostor svobody, bezpečnosti a práva,
- určité oblasti ochrany veřejného zdraví,
- určité pravomoci v oblasti vědy, technického vývoje a průzkumu vesmíru,
- určité pravomoci v oblasti rozvojové spolupráce a humanitární pomoci.

Koordinace vnitrostátních politik v oblasti hospodářství a zaměstnanosti V některých dalších oblastech, jmenovitě v hospodářské politice a politice zaměstnanosti, členské státy uznávají, že je nutné, aby v rámci Unie koordinovaly své vnitrostátní politiky.

Společná bezpečnostní a zahraniční politika Ústava rovněž uděluje Unii pravomoc vymezovat a provádět společnou zahraniční a bezpečnostní politiku, včetně postupného zastřešování obranné politiky.

Podpůrné pravomoci Poslední kategorie pravomocí jsou tzv. **podpůrné pravomoci**. Unie jedná pouze za účelem koordinace nebo doplnění **činností členských států**, kterým tak v těchto oblastech zůstává značná volnost jednání a zároveň i hlavní odpovědnost vůči občanům. V těchto oblastech Unie nemůže harmonizovat vnitrostátní právní předpisy.

Do této kategorie patří:

- ochrana a zlepšování zdravotního stavu obyvatel,
- průmysl,
- kultura,
- cestovní ruch,
- vzdělávání, odborná příprava, mládež a tělovýchova,
- civilní ochrana,
- administrativní spolupráce.

Klasifikaci pravomocí doplňuje tzv. doložka o pružnosti

V zájmu zachování určité míry **pružnosti** systému je Rada prostřednictvím tzv. doložky o pružnosti oprávněna zaplnit případnou mezeru v oblastech pravomocí Unie, pokud se ukáže, že činnost Unie je nezbytná pro dosažení některého z cílů vymezených v ústavě. V takových případech Rada po obdržení souhlasu Evropského parlamentu rozhoduje jednomyslně.

3.4 Záruka řádného výkonu pravomocí: zásada subsidiarity

Zásada **subsidiarity** má zaručit, aby Unie při výkonu svých pravomocí vyvíjela činnost jenom tehdy a jenom do té míry, kdy je to skutečně nutné a kdy činnost na úrovni Unie dodá přidanou hodnotu činnosti členských států. Podle zásady subsidiarity by měla být rozhodnutí přijímána na úrovni co nejbližší občanům, přičemž je třeba neustále přezkoumávat, zda je činnost na úrovni Unie vzhledem k možnostem na vnitrostátní, regionální či místní úrovni skutečně oprávněná. Stejný cíl, totiž zajištění řádného výkonu pravomocí, sleduje i zásada **proporcionality**, podle které obsah a forma činnosti Unie nesmí překročit rámec toho, co je nezbytné pro dosažení cílů ústavy.

[Zásada subsidiarity a proporcionality](#)

Ústava posiluje používání obou těchto zásad. Kdykoli **Komise** předkládá nějaký návrh, musí **odůvodnit**, jakým způsobem bylo k těmto dvěma zásadám přihlédnuto. Poprvé v historii může každý **vnitrostátní parlament** přezkoumávat návrhy a dojde-li k názoru, že nebyla respektována zásada subsidiarity, může vydat své odůvodněné stanovisko. Pokud je stejného mínění jedna třetina parlamentů členských států, je Komise povinna svůj návrh přezkoumat.

[Nový systém pro kontrolu dodržování zásady subsidiarity ...](#)

Možnost poslední kontroly nastává po přijetí daného právního předpisu, a sice uplatněním práva obrátit se na **Soudní dvůr**.

[... a k tomu možnost soudního přezkoumání](#)

3.5 Legitimní a demokratická Unie

Ústava poprvé vymezuje **demokratické základy** Unie a stanoví jejich konkrétní podobu.

[Demokratická účast jako základní stavební kámen Unie](#)

Ústava dává orgánům nové povinnosti, které se týkají **konzultací s občanskou společností, transparentnosti**, přístupu k dokumentům a zacházení s osobními údaji. Kromě toho je v ústavě zakotvena úloha **sociálních partnerů**. Unie také vede pravidelný dialog s církvemi a nekonfesijními organizacemi.

[Jak dosáhnout lepší demokratické účasti?](#)

Ústava zavádí nový mechanismus, který umožňuje vycházet přímo z podnětu občanů, pokud takový podnět podá nejméně jeden milion osob z významného počtu členských států. Pomocí tohoto nového mechanismu mohou občané požádat Komisi, aby předložila zákonodárné moci návrh zákona, který považují za nutný.

[Zákony z podnětu občanů](#)

Větší úloha vnitrostátních parlamentů Zástupci vnitrostátních parlamentů, kteří v Konventu tvořili většinu, vyzývali ostatní členy Konventu k hledání prostředků, které by posílily úlohu **vnitrostátních parlamentů** v procesu evropské integrace. **Transparentnost práce Rady** umožní vnitrostátním parlamentům lépe sledovat postoje svých vlád v Radě a kontrolní systém „**včasného varování**“ zaměřený na kontrolu **uplatňování zásady subsidiarity** jim poskytne možnost přímo ovlivňovat legislativní postup. Prostřednictvím tohoto systému budou informováni o každém novém návrhu Komise, a pokud se třetina z nich bude domnívat, že je takový návrh v rozporu se zásadou subsidiarity, bude ho muset Komise přezkoumat. Úlohu vnitrostátních parlamentů v Unii bude moci posílit také lepší meziparlamentní spolupráce.

3.6 Příslušnost k Unii

Přistoupení k Unii: povinnost ctít hodnoty Unie Předpokladem pro přijetí do Unie je, aby daný evropský stát **respektoval její hodnoty**.

K přistoupení dalšího státu je třeba **jednomyslného** rozhodnutí Rady, schválení Evropským parlamentem a ratifikace dohody o přistoupení všemi členskými státy.

Pozastavení práv v případě porušování hodnot Unie Evropská rada může po obdržení souhlasu Evropského parlamentu (rozhodujícího dvoutřetinovou většinou) jednomyslně (bez účasti členského státu, o kterém se jedná) přijmout rozhodnutí, v němž konstatuje, že dotyčný členský stát **závažně a trvale porušuje hodnoty Unie**. Rada poté může kvalifikovanou většinou rozhodnout o pozastavení práv dotyčného členského státu.

Do ústavy byla zařazena možnost vystoupení členských států z Unie Ústava zavádí nové pravidlo, podle něhož se může každý členský stát v souladu se svými ústavními pravidly rozhodnout **vystoupit z Unie**. V takovém případě budou jeho vztahy s Uní upraveny dohodou, kterou s ní uzavře .

4. Orgány ve službách evropského projektu

K tomu, aby bylo možné pokračovat v projektu evropské integrace a aby Unie byla schopna dosáhnout svých cílů, je zapotřebí účinného a legitimního institucionálního rámce. Tento dvojí požadavek platí zejména pro Unii, která se rozšiřuje na 25 či více členských států. Ústava přebírá podstatnou část stávajících institucionálních ustanovení a zavádí dva nové prvky: stabilnější předsednictví Evropské rady a funkci ministra zahraničních věcí.

4.1 Institucionální rámec Unie

Podle ustanovení ústavy zahrnuje institucionální rámec jako takový **Evropský parlament, Evropskou radu, Radu ministrů, Evropskou komisi a Soudní dvůr Evropské unie.**

Důležitou roli v hospodářské a měnové politice Unie hraje **Evropská centrální banka** (ECB), zatímco kontrolu příjmů a výdajů Unie zajišťuje **Účetní dvůr.**

Vedle těchto orgánů má Unie ještě dvě poradní instituce, a sice **Výbor regionů a Evropský hospodářský a sociální výbor.**

4.1.1 Evropský parlament

Evropský parlament je orgán, v němž jsou zastoupeni občané členských států. Ve většině oblastí Parlament zastává roli **spolutvůrce práva**, spolu s Radou působí jako **rozpočtový orgán**. Provádí také **politickou kontrolu** Komise.

Evropský parlament: úloha legislativní, rozpočtové a politické kontroly

Ústava posiluje pravomoc Evropského parlamentu jako spolutvůrce práva tím, že rozšiřuje spektrum oblastí, ve kterých je možné uplatnit postup spolurozhodování, dále jen **legislativní postup**, jehož prostřednictvím přijímá Parlament rozhodnutí společně s Radou.

Rozšíření spolurozhodovacího legislativního postupu Parlamentu a Rady

Počet poslanců Evropského parlamentu, volených ve všeobecných přímých volbách na dobu pěti let, nesmí překročit 750. Každý členský stát má podle zásady sestupné proporcionality nejméně 6 a nejvíce 96 poslanců. O přesném počtu poslanců zastupujících každý členský stát bude rozhodnuto před volbami do Evropského parlamentu v roce 2009.

750 – maximální počet poslanců Evropského parlamentu

4.1.2 Evropská rada

Úloha Evropské rady Evropská rada je orgán, jehož posláním je dávat Unii **politické podněty** potřebné k jejímu vývoji. Nevykonává legislativní úlohu. Obecně lze říci, že Evropská rada rozhoduje na základě **konsenzu**. Podle ústavy se Evropská rada schází vždy jednou za čtvrt roku.

Složení Evropské rady Evropskou radu tvoří **hlavy států nebo předsedové vlád** členských států, **předseda** Evropské rady (což je nový prvek v institucionální struktuře Unie) a **předseda Komise**. Podle ústavy se jednání Evropské rady účastní také **ministr zahraničních věcí** Unie.

Nová funkce v institucionální struktuře Unie: předseda Evropské rady V současné době předsedá Evropské radě, podobně jako ostatním formacím Rady, ten členský stát, který podle stanoveného pořádku právě zastává předsednictví Unie. Konvent tento systém pozměnil vytvořením **stálé** funkce předsedy Evropské rady voleného Evropskou radou **na dobu dvou a půl let**, s možností znovuzvolení na jedno další období.

Posláním předsedy je předsedat Evropské radě a řídit její jednání. Kromě toho předseda Evropské rady plní úlohu vysokého představitele Unie v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky.

4.1.3 Rada ministrů

Úloha Rady ministrů Rada ministrů je orgánem Unie, v němž jsou zastoupeny **vlády členských států**. Rada, společně s Evropským parlamentem, vykonává legislativní a rozpočtovou úlohu. Je rovněž orgánem, který má rozhodující vliv při přijímání rozhodnutí v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky i v oblasti koordinace hospodářských politik.

Složení Rady ministrů Rada ministrů se skládá vždy z jednoho **zástupce** na úrovni ministrů **jmenovaného každým členským státem**. Zasedá v různých složeních. Například pokud má Rada učinit rozhodnutí, které se týká společné zemědělské politiky, zasedá ve složení ministrů zemědělství.

V současné době předsedá všem formacím Rady každých šest měsíců jeden členský stát. Ústava tento systém zásadně nemění. Bylo však dohodnuto, že toto rotující předsednictví bude vždy zasazeno do rámce skupiny tří zemí určených na osmnáct měsíců. Tento systém by se mohl v budoucnosti vyvíjet, protože Evropská rada může změnit rozhodnutím přijatým kvalifikovanou většinou. Radě ve složení pro obecné záležitosti bude předsedat ministr zahraničních věcí. Pravidla pro systém rotace mezi členskými státy stanoví Evropská rada, mimo jiné s ohledem na zeměpisnou vyváženost v Evropě.

[Předsednictví Rady ministrů](#)

4.1.4 Evropská komise

Evropská komise byla vytvořena jako orgán, který má naprosto nezávisle **zastupovat evropské zájmy společné** všem členským státům Unie. Je hnací silou legislativního postupu – **vypracovává návrhy „zákonů“**, o jejichž přijetí pak rozhodují Rada a Evropský parlament.

[Úloha Komise](#)

Komise zajišťuje **plánování** a **provádění společných politik** (např. společné zemědělské politiky), spravuje **rozpočet** a řídí **programy** Unie. Při konkrétním provádění politik a programů se Komise do značné míry opírá o orgány veřejné správy členských států.

Komise zastupuje Unii vůči okolnímu světu a řídí vyjednávání na mezinárodní úrovni (např. v rámci Světové obchodní organizace). Podle ústavy bude Unii na mezinárodní scéně v záležitostech společné zahraniční a bezpečnostní politiky zastupovat ministr zahraničních věcí Unie.

Komise také **dbá na řádné uplatňování ustanovení Smluv** a rozhodnutí přijatých orgány Unie, např. v oblasti hospodářské soutěže.

Komise je jako celek **odpovědná** Evropskému parlamentu, který může podat návrh na vyslovení nedůvěry Komisi. Po vyslovení nedůvěry musí celá Komise podat demisi.

[Odpovědnost Komise před Evropským parlamentem](#)

Komise přijímá rozhodnutí prostou většinou svých členů.

Složení Komise: jeden komisař na členský stát až do roku 2014, poté bude počet členů omezen a bude se rovnat dvou třetinám počtu členských států

Komise se od svého vzniku vždy **skládala** ze dvou zástupců členských států s největším počtem obyvatel a z jednoho zástupce každého dalšího členského státu. Niceská smlouva omezila složení Komise na jednoho komisaře z každého členského státu. Na základě tohoto principu bude vytvořena Komise, která bude jmenována 1. listopadu 2004. Ústava stanoví, že od roku 2014 se bude počet členů Komise rovnat dvou třetinám počtu členských států. Komisaři budou vybíráni podle systému rotace, v němž budou mít všechny členské státy stejné postavení.

Jmenování předsedy Komise a komisařů

Ústava v podstatě nezměnila způsob jmenování **předsedy** Komise, ale jasně uvádí, že když Evropská rada navrhuje Evropskému parlamentu kandidáta na funkci předsedy Komise, musí přitom brát ohled na výsledky voleb do Evropského parlamentu.

Rada pak po dohodě s kandidátem na funkci předsedy Komise přijme seznam budoucích komisařů, které navrhly jednotlivé členské státy.

Stejně jako v současné době pak bude o celé navržené Komisi, která má pětiletý mandát, **hlasovat** Evropský parlament.

4.1.5 Ministr zahraničních věcí

Novinka: ministr zahraničních věcí Unie – hlas Unie na mezinárodní scéně

Vytvoření funkce ministra zahraničních věcí je jednou z nejdůležitějších **novinek**, které ústava přináší. Tato funkce by měla přispět k větší **soudržnosti** zahraničních aktivit Unie, jak na politické, tak na hospodářské úrovni. Ostatní země budou díky ní moci **snáze rozpoznat hlas Unie**.

Někdy se říká, že ministr zahraničních věcí bude sedět **na dvou židlích**. Bude totiž vykonávat úkoly, které jsou v současné době svěřeny dvěma osobám – generálnímu tajemníkovi Rady, který je vysokým zástupcem pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku, a komisaři pro zahraniční vztahy. Ministr zahraničních věcí tedy bude představitelem Rady pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a zároveň členem Komise zabývajícím se zahraničními vztahy. (Bude mimochodem jedním ze dvou místopředsedů Komise.) Bude předsedat Radě ministrů zahraničních záležitostí a bude zajišťovat ucelenost jednání Unie v oblasti zahraničních vztahů.

Jmenování ministra zahraničních věcí

O jmenování ministra zahraničních věcí rozhoduje kvalifikovanou většinou **Evropská rada** se souhlasem předsedy **Komise**.

4.1.6 Soudní dvůr Evropské unie

Podle ústavy sestává Soudní dvůr Evropské unie ze Soudního dvora, Soudů vyšší instance (dnes nazývaného soudem prvního stupně) a specializovaných soudů. Soudní dvůr i Soud vyšší instance budou mít nejméně jednoho člena z každého členského státu. [Složení Soudního dvora](#)

Soudní dvůr je odpovědný za **dodržování práva Unie** . Do jeho působnosti spadají spory mezi členskými státy, mezi Unii a členskými státy, mezi orgány a mezi soukromými osobami a Unii. Odpovídá také na dotazy týkající se výkladu práva Unie vznesené vnitrostátními soudy členských států v rámci sporů, které se před nimi projednávají. Toto oprávnění vydávat rozhodnutí o předběžné otázce je nezbytné k zajištění jednotného výkladu práva Unie na celém jejím území. [Úloha Soudního dvora](#)

Ústava občanům a podnikům umožňuje snadněji podat žalobu týkající se předpisů Unie, a to i v případě, že se jich tyto předpisy osobně nedotýkají (což podle ustanovení stávajících Smluv nebylo možné).

4.1.7 Evropská centrální banka (ECB)

Vytvoření měnové unie a zavedení jednotné měny „eura“ vedlo k ustavení Evropské centrální banky (ECB). Od 1. ledna 1999 spočívá její úloha v provádění evropské měnové politiky, jak ji vymezil Evropský systém centrálních bank (ESCB). Konkrétně řečeno, rozhodovací orgány ECB (Rada guvernérů a Výkonná rada) řídí Evropský systém centrálních bank, jehož úkolem je řízení měnového růstu, provádění devizových operací, správa oficiálních devizových rezerv členských států a zajištění hladkého chodu platebních systémů. Základním cílem ECB je zachování cenové stability. [Evropská centrální banka odpovídá za provádění evropské měnové politiky](#)

4.1.8 Účetní dvůr

Účetní dvůr provádí **kontrolu** účetnictví Evropské unie. Přezkoumává legalitu a řádnost příjmů a výdajů **rozpočtu** Unie a přesvědčuje se o řádnosti finančního řízení. Každý členský stát je v něm zastoupen jedním svým státním příslušníkem. [Účetní dvůr provádí kontrolu příjmů a výdajů](#)

4.1.9 Výbor regionů

Výbor regionů: Výbor regionů se skládá ze zástupců **regionálních a místních samosprávných poradní instituce celků**. Parlament, Rada a Komise **se s ním radí** o otázkách dotýkajících se regionálních a místních zájmů, zejména vzdělávání, veřejného zdraví, hospodářské a sociální soudržnosti.

Složení Výboru regionů Maximální počet členů Výboru regionů je 350. Jsou jmenováni Radou na pět let.

4.1.10 Evropský hospodářský a sociální výbor⁽¹⁾

Evropský hospodářský a sociální výbor: Evropský hospodářský a sociální výbor se skládá ze zástupců **hospodářských a sociálních organizací zastupujících občanskou společnost**. Vydává pro **poradní instituce** orgány **poradní stanoviska**, zejména v rámci legislativního postupu. Evropský parlament, Rada nebo Komise se s ním radí před přijetím velkého množství právních aktů týkajících se vnitřního trhu, vzdělávání, ochrany spotřebitele, životního prostředí, regionálního rozvoje a sociální sféry.

Složení Evropského hospodářského a sociálního výboru Maximální počet Hospodářského a sociálního výboru je 350. Jsou jmenováni Radou na období pěti let.

⁽¹⁾ Hospodářský a ekonomický výbor podle terminologie převzaté ústavní smlouvou.

5. Akční nástroje Unie

5.1 Zjednodušení nástrojů

Zjednodušením nástrojů, které má Unie k dispozici pro výkon svých pravomocí, se zabývala celá jedna kapitola Laekenské deklarace, z níž vzešel mandát Konventu. Práce Konventu umožnila stávající systém **zjednodušit**. [Zjednodušení nástrojů pro výkon pravomocí Unie](#)

Počet právních **nástrojů** byl omezen na **šest** (zákon, rámcový zákon, nařízení, rozhodnutí, doporučení a stanovisko). Ve své proslulé řeči pronesené na zasedání Evropské rady v Laekenu belgický předseda vlády spočítal, že existuje 36 různých druhů právních aktů! [Šest právních nástrojů](#)

Podobně jako ve všech vnitrostátních právních systémech byla zavedena hierarchie mezi legislativní rovinou a rovinou provádění zákonů. [Legislativní rovina a rovina provádění](#)

Zákon vymezí základní prvky určité oblasti. Vymezení odbornějších aspektů může být svěřeno Komisi, a to za dohledu obou spoluvůrců práva, což jim umožní snížit objem práce a věnovat se důležitějším stránkám života občanů Evropy.

Ústava pověřuje Komisi tím, aby pod dohledem obou spoluvůrců práva přijímala předpisy, které doplňují a/nebo upravují méně zásadní prvky zákona. [Úprava méně zásadních prvků zákona](#)

5.2 Legislativní postup

Legislativní postup, v současné době označovaný za postup spolurozhodování, dává **Evropskému parlamentu** pravomoc **spoluvůrce** práva rovnocenného **Radě**. Podle tohoto postupu je text, který navrhla Komise po konzultaci se sektory, jichž se dotýká, přijat Evropským parlamentem i Radou. [Parlament a Rada společně vydávají právní akty](#)

Širší spektrum uplatnění postupu spolurozhodování, který ústava zavádí jako běžný legislativní postup, je nejpřesvědčivějším znázorněním dvojí legitimacy charakterizující Evropskou unii – legitimacy států (Rada) a občanů (Parlament). V určitých případech však budou existovat zvláštní zákony přijímané pouze Radou samotnou, nebo, a to méně často, samotným Evropským parlamentem. Ústava stanoví, že Rada přijímá rozhodnutí většinou hlasů, s výjimkou případů, pro něž ústava vymezuje jiný postup, například jednomyslné hlasování. [Hlasování v Radě](#)

Vymezení kvalifikované většiny Výše uvedená většina hlasů, nazývaná „kvalifikovaná většina“ se vypočítává podle systému vážení hlasů, který do určité míry přihlíží k počtu obyvatel jednotlivých členských států.

Ústava stanoví, že od roku 2009 bude **kvalifikovaná většina** v Radě **vymezena novým způsobem**: bude se jednat o **dvojitou většinu**, tedy většinu členských států a většinu občanů, která bude výrazem dvojí legitimacy Unie. Dvojitě většiny je dosaženo, jakmile je pro rozhodnutí 55 % členských států zastupujících nejméně 65 % obyvatel Unie.

Oblast použití kvalifikované většiny Ústava předpokládá rozšíření **hlasování kvalifikovanou většinou** v Radě na zhruba dvacet oblastí, ve kterých se v současné době vyžaduje jednomyslnost. Zásada jednomyslnosti, tedy možnost, aby jeden členský stát zabránil přijetí rozhodnutí, byla zachována například při rozhodování o daních souvisejících s vnitřním trhem nebo o minimálních požadavcích v oblasti sociálního zabezpečení. Jedno ustanovení ústavy, tzv. „přemostění“, však uvádí, že Evropská rada může jednomyslně rozhodnout o tom, že dále rozšíří hlasování kvalifikovanou většinou.

Zvláštní rozhodování v oblasti SZBP Existují zvláštní ustanovení pro rozhodování v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky, včetně evropské obranné politiky.

Větší integrace díky posílené spolupráci, aniž by se musely zapojit všechny státy Aby členské státy, jež si v určité oblasti, která se shoduje s cíli Unie, ale nespadá do její výlučné pravomoci, přejí dosáhnout vyšší integrace, než stanoví stávající Smlouvy, mohly snadněji navazovat užší spolupráci, zavedla Amsterodamská smlouva koncept **posílené spolupráce**. Jejím cílem je napomoci tomu, aby určitá skupina členských států, které jsou schopny a ochotny pokročit vpřed, mohla pokračovat v prohlubování evropské integrace a zároveň respektovat institucionální rámec Unie.

Posílená spolupráce může být použita pouze v případě vyčerpání ostatních prostředků (pokud nebylo možné, aby Unie jednala jako celek). Musí se do ní zapojit určitý minimální počet členských států (podle ústavy jedna třetina) a všechny členské státy musí mít možnost se kdykoli později připojit. Právní akty přijaté v rámci posílené spolupráce jsou závazné pouze pro státy, které jsou do ní zapojeny.

5.3 Finance Unie

Rozpočet Unie se řídí tradičními rozpočtovými zásadami a je proto: jednotný [Rozpočet Unie](#) (veškeré příjmy a výdaje jsou uvedeny v jednom jediném dokumentu), jednoletý (operace rozpočtu se vztahují vždy k danému rozpočtovému roku) a vyrovnaný (výdaje nesmí přesáhnout příjmy).

Podle ústavy stanoví evropský zákon, jednomyslně přijatý Radou, „**víceletý finanční rámec**“ a roční horní limit výdajů Unie. Rozpočet musí tento víceletý finanční rámec dodržet. [Víceletý finanční rámec](#)

Rozpočet je financován z **vlastních zdrojů** Unie, které tvoří zejména podíl z daně z přidané hodnoty vybrané v členských státech a určitý podíl na HNP členských států. Maximální výše a kategorie těchto zdrojů stanovuje Rada a musí je schválit i všechny členské státy. [Vlastní zdroje](#)

Komise je zodpovědná za předložení návrhu ročního rozpočtu Unie. V porovnání se současnou situací ústava značně zjednodušuje postup pro přijetí rozpočtu [Rozpočtový proces](#) **Evropským parlamentem a Radou**, tedy **rozpočtovými orgány**.

Rozpočet plní **Komise**, pod dohledem Evropského parlamentu a Účetního dvora. Avšak v každodenní praxi plní převážnou většinu rozpočtu členské státy, především v oblastech vztahujících se k zemědělství. [Plnění rozpočtu](#)

6. Zahraniční činnost Unie

<p>Veškerá zahraniční činnost Unie shrnuta pod jedinou hlavu: snaha o srozumitelnost a soudržnost</p>	<p>Zatímco ve stávajících Smlouvách se ustanovení týkající se zahraniční činnosti Unie nacházela na řadě různých míst, v návrhu ústavní smlouvy byly všechny shrnuty v jediné hlavě, čímž se zlepšila srozumitelnost celého dokumentu. Toto shrnutí také umožňuje, aby Unie ve vztahu ke třetím zemím jednala souvislejším způsobem, neboť jakékoli akce, ať už hospodářského, humanitárního či politického charakteru, mají společné cíle.</p>
<p>Zachování jednomyslnosti</p>	<p>V oblasti zahraniční politiky bude Rada i nadále ve většině případů přijímat rozhodnutí jednomyslně. Ústava zde očekávaný pokrok nepřinesla. V Unii složené z 25 až 30 členských států jednomyslnost, tj. právo veta ze strany každého z členských států, rozhodovací proces rozhodně nezjednoduší.</p>
<p>Novinka: vytvoření funkce ministra zahraničních věcí Unie</p>	<p>Nejzajímavější novinkou je vytvoření funkce ministra zahraničních věcí. Ministr zahraničních věcí bude zároveň místopředsedou Komise, nicméně v otázkách zahraniční politiky bude spolupracovat přímo s členskými státy. Zavedení této nové funkce by mělo posílit vzájemnou důvěru a motivovat členské státy k jednání na evropské úrovni. Ministr bude stát v čele diplomatické služby složené z úředníků Rady, Komise a vnitrostátních diplomatických služeb a zastoupené v téměř všech zemích světa. Bude usilovat o to, aby Unie byla na mezinárodní scéně úspěšnější a aby se jí více naslouchalo. Bude například oprávněn zastupovat Unii v Radě bezpečnosti OSN.</p>
<p>Evropská obranná politika respektující politické závazky členských států</p>	<p>Obranná politika Unie pomalu získává své obrysy, a to při plném respektování rozdílných kulturních a politických závazků členských států (ztráta neutrality určitých členských států či soupeření s NATO nepřichází v úvahu).</p>
<p>Zřízení Evropské agentury pro vyzbrojování</p>	<p>Bude zřízena Evropská agentura pro vyzbrojování, díky níž bude možné lépe využít peníze daňových poplatníků, neboť se předejde například zbytečnému dvojímu provádění vojenských programů různými členskými státy.</p>
<p>Solidarita mezi členskými státy, např. v případě teroristického útoku</p>	<p>Když členské státy přistoupily k Unii, zavázaly se jednat společně v duchu vzájemné solidarity. Nejde pouze o hospodářskou solidaritu, Unie nyní na základě ústavy zakročí i v případě teroristického útoku nebo přírodní katastrofy. Kromě toho jsou v případě ozbrojeného napadení území jednoho členského státu ostatní členské státy povinny poskytnout pomoc a podporu.</p>
<p>Možnost stálé strukturované spolupráce některých členských států v oblasti obrany</p>	<p>Ústava také umožňuje členským státům, které mají nezbytnou vojenskou kapacitu a rozsáhlejší závazky, aby mezi sebou v rámci Unie navázaly stálou strukturovanou spolupráci.</p>

V oblasti **zahraničního obchodu vede jednání se třetími zeměmi za celou Unii Komise**, především v rámci Světové obchodní organizace, a hájí tak evropské zájmy v oblasti obchodu se zbožím a službami, duševního vlastnictví a investic.

[Zahraniční obchod: Komise vede jednání se třetími zeměmi](#)

Ústava v této oblasti také posiluje roli **Evropského parlamentu**, který je postaven na prakticky stejnou úroveň jako Rada, zatímco doposud v souladu se stávajícími Smlouvami neměl v této oblasti žádnou kontrolní ani rozhodovací pravomoc. Zároveň byla jasněji formulována pravidla pro přijímání rozhodnutí v **Radě**. Díky tomu bude Unie moci i nadále hrát zásadní roli při regulaci světového hospodářství.

[Větší pravomoc Evropského parlamentu, jasnější pravidla pro rozhodování v Radě](#)

Hlavním cílem **politiky rozvojové spolupráce Unie** je potírání chudoby. Příspěvky Unie a jejích členských států tvoří více než 50 % světové veřejné rozvojové pomoci. Je proto v jejich zájmu, aby své činnosti lépe koordinovaly a účinněji dosahovaly svých cílů.

[Politika rozvojové spolupráce zaměřená na odstranění chudoby](#)

Jedno ustanovení ústavy je věnováno **politice humanitární pomoci** (jež je spravována Úřadem pro humanitární pomoc – ECHO) a zdůrazňuje její specifický charakter (tato politika se řídí zásadami mezinárodního humanitárního práva a není prostředkem politického nátlaku).

[Politika humanitární pomoci](#)

Ústava přesně vymezuje, jak má Unie postupovat při vyjednávání **mezinárodních dohod**, a jasně stanovuje postup, který je třeba dodržovat: vyjednává Komise (nebo ministr zahraničních věcí) a Rada a Evropský parlament společně rozhodnou o tom, zda výsledek vyjednávání přijmou.

[Vyjednávání mezinárodních dohod](#)

7. Prostor svobody, bezpečnosti a práva

- Patříčné prostředky pro společný boj s terorismem a trestnou činností** Myšlenka prostoru svobody, bezpečnosti a práva se objevuje již ve stávajících Smlouvách. Ústava ale nabízí Unii **patříčné** prostředky pro hledání řešení odpovídajících výzvám, kterým Unie čelí (jak zajistit volný pohyb osob, jak bojovat proti terorismu a závažné trestné činnosti, jak usměrňovat přistěhovalectví). Ústava rovněž činí daný postup **efektivnější, demokratičtější a transparentnější**.
- Žádné kontroly na vnitřních hranicích. Kontrola vnějších hranic Unie** Stejně jako stávající Smlouvy i ústava stanoví, že v případě států, které jsou součástí „**schengenského prostoru**“ neexistují **žádné kontroly na vnitřních hranicích Unie**, a stanovuje pravidla pro kontroly osob, které překračují její **vnější hranice**. Unie navíc může zavést integrovaný systém řízení svých hranic. Může například vytvořit jednotku, která by napomáhala pohraničním policíím členských států při plnění jejich náročného úkolu kontrolovat a střežit hranice.
- Společná azylová politika** Unie musí vyvinout skutečnou **společnou azylovou politiku**, která by plně respektovala Ženevskou úmluvu o právním postavení uprchlíků a zajistila, aby všem, kdo potřebují mezinárodní ochranu, byla taková ochrana skutečně poskytnuta. Na rozdíl od stávajících Smluv, které počítají pouze se stanovením minimálních pravidel, ústava zavádí **společný evropský azylový systém**, jehož součástí je mimo jiné i **jednotný azylový status** pro uprchlíky a společný postup pro jeho udělení.
- Společná přistěhovalecká politika** Unie také zavede **společnou přistěhovaleckou politiku**. Ústava vymezuje její hlavní zásady, které ve stávajících Smlouvách obsaženy nebyly. Cílem této politiky je účinně řídit migrační vlny, zajistit spravedlivé zacházení příslušníkům třetích zemí, kteří mají v členských státech povolení k pobytu, a předcházet nedovolenému přistěhovalectví a obchodování s lidmi. Rada a Evropský parlament přijmou odpovídající opatření, např. opatření týkající se podmínek pro přistěhovalectví do členských států nebo práv přistěhovalců. Unie také může přijmout opatření na podporu snah členských států o začlenění státních příslušníků třetích zemí.
- Solidární Unie a demokratické postupy** Všechny tyto politiky musí být, a to i na finanční úrovni, prováděny podle **zásady solidarity**, která je zakotvena ústavou. Bude tím značně posílena demokratická legitimita. Podle stávajících Smluv plní Evropský parlament pouze poradní funkci, zatímco podle ústavy bude všechna tato opatření přijímat Evropský parlament spolu s Radou. Další zásadní změna se týká Soudního dvora, jehož soudní kontrole budou podléhat všechny přijaté právní akty. Pokud jde o Komisi, ta bude jediným orgánem s právem zákonodárné iniciativy a bude i nadále vykonávat svou úlohu strážkyně Smluv.

Podobně jako dnes bude Unie v budoucnu zasahovat v oblasti **soudní spolupráce v občanských věcech**, za předpokladu, že se bude jednat o věci přeshraniční povahy. Na rozdíl od stávajících Smluv uděluje ústava Radě a Parlamentu pravomoc přijímat zákony nebo rámcové zákony k zajištění snadného přístupu ke spravedlnosti.

[Soudní spolupráce v občanských věcech](#)

Podle ustanovení stávajících Smluv již mohla Unie zasahovat v oblasti **policejní a soudní spolupráce v trestních věcech**. Avšak podobně jako společná zahraniční a bezpečnostní politika byla tato oblast zahrnuta v oddělené části Smlouvy o Evropské unii a označována za tzv. třetí pilíř, ve kterém se rozhodnutí přijímala metodou mezivládních dohod. Ústava přináší významnou změnu tím, že ruší třetí pilíř a seskupuje všechny politiky Unie do jednotné struktury, čímž umožňuje zavést **demokratičtější, účinnější a transparentnější** postupy. Zvláštností je, že skupina členských států (jedna čtvrtina) má stejné právo iniciativy jako Komise. Právo veta bylo do značné míry nahrazeno kvalifikovanou většinou, Parlament se stal spolutvůrcem práva spolu s Radou a přijaté právní akty podléhají kontrole Soudního dvora.

[Policejní a soudní spolupráce v trestních věcech](#)

Evropský parlament a Rada tedy mohou vymezit společné definice pro řadu **závažných mezinárodních trestních činů** vyjmenovaných v ústavě a stanovit pro ně **sankce**. Jedná se o mimořádně závažné trestné činy, například terorismus, obchodování s drogami, obchodování s lidmi, rasismus a xenofobii, sexuální vykořisťování dětí a trestnou činnost v oblasti životního prostředí.

[Společné sankce v oblasti trestné činnosti přeshraničního rozměru](#)

Díky ústavě bude Unie moci přijmout rámcový zákon v oblasti trestního řízení, například pokud jde o práva obětí nebo práva osob během trestního řízení. Stávající mechanismy soudní spolupráce členských států, např. Eurojust, budou posíleny a Rada bude v budoucnu moci rozhodnout o vytvoření **Evropské prokuratury**, jejímž úkolem bude hledat a stíhat pachatele a spolupachatele závažných přeshraničních trestných činů. Toto rozhodnutí musí být přijato jednomyslně všemi členskými státy.

[Možnost vytvořit Evropskou prokuraturu s cílem stíhat pachatele závažných přeshraničních trestných činů](#)

V oblasti **policejní spolupráce** umožňuje Evropský policejní úřad (Europolu) rozvíjet policejní spolupráci členských států v oblasti předcházení a potírání závažných forem mezinárodní organizované trestné činnosti. Podle ústavy bude Europol podléhat kontrole Evropského parlamentu a parlamentů členských států.

[Policejní spolupráce](#)

8. Ostatní Politiky Unie: přínos ústavy

- Reforma některých politik Unie** Konvent a mezivládní konference zaměřily svou pozornost především na **reformu některých politik** (společné zahraniční a bezpečnostní politiky, prostoru svobody, bezpečnosti a práva či hospodářské a měnové unie). V ostatních politikách Unie proto nedošlo k zásadním změnám. Na rozdíl od některých předchozích revizí smluv (Jednotného aktu nebo Maastrichtské smlouvy) ústava významně nerozšířila působnost Unie.
- Ucelenost činností Unie** Zvláštní pozornost byla věnována také zachování **ucelenosti činností Unie**, a to prostřednictvím ustanovení, která mají zajistit, aby se při vymezování a provádění jednotlivých politik braly v úvahu nadřazené cíle – především rovnost žen a mužů, ochrana životního prostředí a ochrana spotřebitele.
- Nové možnosti pro činnost v některých oblastech** Ústava klade **nové právní základy**, které Unii umožní v případě nutnosti zasáhnout v některých oblastech: v oblasti veřejného **zdraví** jí umožní reagovat na hrozby dotýkající se bezpečnosti široké veřejnosti (např. SARS, bioterorismus), v oblasti energetiky prosazovat přístup k veřejným službám, jejich kontinuitu, zajištění dodávek, rozvoj obnovitelných zdrojů **energie** a úsporu energie, dále v oblasti **civilní ochrany** napomáhat členským státům vypořádat se s přírodními katastrofami či katastrofami způsobenými člověkem a v oblasti **sportu** rozvíjet jeho výchovně vzdělávací dimenzi a koordinovat úsilí o boj proti dopingu.

9. Vstup v platnost a revize ústavy

Vstup v platnost ústavy

- Vstup ústavy v platnost** Ústavní smlouva stanoví, že ji všechny státy musí ratifikovat podle svých vlastních ústavních pravidel (schválením parlamentem a/nebo referendem). Pokud smlouvu do dvou let od podpisu ratifikují pouze čtyři pětiny členských států, bude se touto otázkou zabývat Evropská rada.

Pozdější revize ústavy

- Revize ústavy: potvrzení metody Konventu** Revize bude zpravidla provádět Konvent, pokud se nebude jednat o změny s velice omezeným dopadem. Konvent pak bude muset na základě konsenzu přijmout doporučení pro mezivládní konferenci, která o navrhovaných změnách rozhodne vzájemnou dohodou. Takové změny vstoupí v platnost teprve poté, až je ratifikují všechny členské státy podle svých příslušných ústavních pravidel.

Některé změny, například rozšíření hlasování kvalifikovanou většinou na další oblasti, bude možno provádět pružnější metodou. Pro takové změny bude stačit jednomyslný souhlas Evropské rady a schválení Evropským parlamentem.

„Europe Direct“

Pokud máte otázky ohledně evropské ústavy, můžete zatelefonovat na bezplatné číslo:

00 800 67 89 10 11 nebo na placenou službu +32 2 299 96 96

„Futurum“

Pokud máte zájem o další informace o evropské ústavě, můžete je vyhledat na internetových stránkách:

<http://europa.eu.int/futurum>

 25 Členské státy

 Kandidátské země

Evropská společenství

Adresa:

B-1049 Brussels (Belgium)

Úřad pro úřední tisky
Publications.eu.int

ISSN 92-894-7931-0

